

Twee hoogheemraden, één doel 'Samenwerken aan schoon water is nooit klaar'

Het Hoogheemraadschap van Delfland publiceert ieder jaar de Waterkwaliteitsrapportage, de jaarlijkse 'check' op hoe het zit met de kwaliteit van het oppervlaktewater binnen Delfland. 'Deze integrale rapportage geeft inzicht in al het water, het water in de stad, in het landelijk gebied en het zwemwater,' zegt hoogheemraad Ingrid ter Woorst, verantwoordelijk voor de chemische waterkwaliteit en de officiële zwemwateren. 'De rapportage geeft bovendien de richting aan waarin we aan de slag moeten,' voegt hoogheemraad Antoinette Jans toe, verantwoordelijk voor de ecologische waterkwaliteit. Samen trekken Jans en Ter Woorst de kar als het gaat om schoon en gezond water – een belangrijke factor voor een goed vestigingsklimaat in de regio voor inwoners, bedrijven, planten en dieren.

De jaarlijkse Waterkwaliteitsrapportage vloeit voort uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarin zijn doelen gesteld voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in 2027. Aan alle overheden – landelijk en lokaal – de taak deze doelen te realiseren. Delfland volgt de landelijke lijn met een aanpak in drie planperiodes, met voor elke planperiode een pakket maatregelen. 'We zitten nu in de tweede planperiode,' vertelt Ter Woorst. 'De jaarlijkse Waterkwaliteitsrapportage is een vast onderdeel van onze 'plan-do-check-act'-manier van werken. We steken bij wijze van spreken elk jaar even de thermometer in het water om te kijken of we op de goede weg zijn en waar we moeten bijsturen.'

Gezamenlijk doel

De hoogheemraden hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid, maar één gezamenlijk doel. Ter Woorst: 'Het gaat niet om de KRW, maar om gezond en schoon water dat essentieel is voor landbouw, tuinbouw, natuur en voor genieten, varen en zwemmen. Niemand wil een vieze sloot voor zijn deur. We doen het dus niet 'voor Brussel', maar voor de mensen in ons gebied!' Jans onderschrijft dit van harte. 'Gezond water is essentieel voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Ons deel van Nederland is verstedelijkt, vol steen en asfalt. Toch moet het hier aantrekkelijk blijven voor burgers en bedrijven, en ook voor dieren en planten. Water heeft daarin een hoofdrol. Ingrid en ik werken daarom nauw samen. Want de ecologie, de waternatuur, kan nooit floreren bij water vol bestrijdingsmiddelen en meststoffen. Inspanningen voor de ecologie zijn alleen succesvol als de chemische waterkwaliteit op orde is.'

Kwestie van lange adem

Voor de ecologische waterkwaliteit is jaarlijks monitoren eigenlijk te snel. 'De ontwikkeling van natuur is een kwestie van lange adem,' zegt Jans. 'Uit de resultaten over 2017 blijkt wel dat we voor chemie op de goede weg zijn, maar voor ecologie is dat nog niet zichtbaar. Natuur heeft nu eenmaal tijd nodig.' De basis voor de ecologische maatregelen zijn de Ecologische Sleutelfactoren (ESF's). 'Deze zijn ontwikkeld door de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer en door ons verder uitgewerkt,' vertelt Jans. ESF's zijn indicatoren voor bijvoorbeeld het herstel van de waterplanten of vissoorten. Scoort het water hoog op zo'n ESF dan kan er een gezonde ecologische ontwikkeling op gang komen. Jans: 'We hebben binnen Delfland afgesproken dat we in 2021 al het noodzakelijke gedaan willen hebben om aan deze ESF's te voldoen. Dan heeft de natuur daarna nog enkele jaren de tijd om door te ontwikkelen om tot het gewenste resultaat te komen.'

Gebieden ecologisch verbinden

Afgelopen jaren heeft Delfland al een gevarieerd pakket ecologische maatregelen genomen, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers, voorzieningen voor vismigratie, aangepast maaibeeld voor de oevers, het ontwikkelen van waterplantzones en het herstructureren van grotere gebieden. 'Want,' zegt Jans, 'als je je aanpak en maatregelen niet beperkt tot slechts enkele plekken, maar gebieden met elkaar verbindt, geeft je de natuur de kans om 'over te springen'.' Een mooi voorbeeld vormen de polders ten noorden van Rotterdam, Schieveen en Zuidpolder. Jans: 'Delen van deze polders hebben we heringericht als natuur- en recreatiegebied, met veel natuurvriendelijke oevers. Uniek is dat we hier 'spelen' met het waterpeil. Door het waterpeil hoger te houden, worden het ideale broedgebieden voor weidevogels en ontstaan er échte Zuid-Hollandse drassige, kleurrijke hooilanden, met vogels, vlinders en bloemen. Bovendien kunnen vissen via een aangepast gemaal vrijelijk heen en weer zwemmen tussen polder en 'open water', de boezem. Zo zijn we afgelopen jaren intensief bezig geweest. Zoals al eerder aangegeven: we gaan door om in 2021 gesteld te staan. Daarna is het afwachten welk resultaat de natuur ons 'teruggeeft'. Wanneer het nodig is, grijpen we ook dan in, samen met bewoners en gemeenten.'

Sturen op gedeeld belang

Wat de chemische waterkwaliteit betreft, durft Ingrid ter Woorst wel over een voorzichtige 'trendbreuk' te spreken. 'Enkele jaren geleden zaten we echt niet op de goede weg. Wij trokken toen veel geld uit voor onder andere het 'schoonspoelen' van het water in ons gebied met relatief schoon water uit het Brielse Meer. Onder andere vanwege de hoge kosten zijn we daar mee gestopt en tóch zien we dat de waterkwaliteit in het laatste jaar is verbeterd!' Het geheim? Samenwerken en aansturen op een gedeeld belang! Delfland, individuele tuinders, de belangenorganisatie LTO Glaskracht en Nefyto (gewasbeschermingsmiddelen-industrie) sloegen de handen inéén. Ter Woorst: 'Schoon water is niet alleen goed voor de tuinbouw en het imago van de branche. Het betekent ook minder economisch risico. Als er te veel bestrijdingsmiddelen in het water zitten, is er grote kans dat de politiek deze middelen gaat verbieden. Mede daarom hebben LTO Glaskracht en fabrikanten onze boodschap nu overgenomen: het water moet schoon! Want ondanks dat afgelopen jaar een verbetering te zien gaf, zijn we er nog niet!'

Gebiedsgerichte aanpak

De samenwerking tussen Delfland en de tuinbouw in het streven naar schoon water is uniek en wordt vanuit heel Nederland gevolgd. Centraal staat de gebiedsgerichte of polderaanpak. Per glastuinbouwgebied wordt de chemische waterkwaliteit in het gebied fijnmazig gemeten, met een netwerk van peilbuizen. Zo wordt duidelijk waar de vervuiling van het water ontstaat en wat er moet gebeuren om dit tegen te gaan. De resultaten worden gedeeld met de tuinders in dat gebied. Vervolgens gaan mensen van Delfland bij de bedrijven langs om samen te kijken wat beter kan. Na zo'n ronde verbetert de waterkwaliteit in het gebied aanmerkelijk. Maar ook in gebieden waar deze intensieve aandacht nog niet is geweest, verbetert de waterkwaliteit; weliswaar minder snel, maar wel gestaag. Ter Woorst begrijpt die ontwikkeling wel: 'Als waterschap zijn we lang technisch georiënteerd geweest. Door nu met alle belanghebbenden te sturen op ons gedeeld belang, wordt het draagvlak en de motivatie om de schouders eronder te zetten steeds sterker.'

Samen meten, weten en handelen

Volgens beide hoogheemraden ligt de kern van het succes van schoon water daarom niet uitsluitend in het meten en nemen van maatregelen, maar vooral óók in bewustwording en gedragsverandering. Delfland zet de laatste jaren sterk in op 'samen verantwoordelijk voor schoon water'. Het Hoogheemraadschap investeerde bijvoorbeeld in platforms en overlegvormen waarbinnen alle belanghebbenden bij schoon water elkaar kunnen vinden: gemeenten, provincies, bedrijfsleven, en belangengroepen van burgers en waterrecreanten. Samen 'aan de keukentafel' om oplossingen te bedenken, samen langs de deuren om draagvlak te creëren voor maatregelen en waar nodig samen de handen uit de mouwen. En met succes! Zo hielpen omwonenden met kroosscheppen in de Delftse wijk Tanthof, werkten sportvissers mee met het overzetten van de vissen bij de zwemplas in Rijswijk en Vispaaiplaatsen in Delft en aan het Oranjekanaal in Maasdijk en dachten aannemers mee over een beter maaibeleid voor slootkanten ter wille van flora en fauna. De Waterkwaliteitsrapportage 2017 blikt terug op deze en andere ontwikkelingen tot nog toe. Maar Jans en Ter Woorst kijken bij voorkeur al weer vooruit, want: 'Als het gaat om de kwaliteit van water in onze leefomgeving wil je eigenlijk altijd meer. Samen werken aan schoon water is nooit klaar.'